

System wartości kandydatów na studia w uczelni ekonomicznej – na przykładzie Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie

Sławomir Winch*

Celem prezentowanego artykułu jest przedstawienie systemu wartości oraz kryteriów podejmowania decyzji przez kandydatów na studia w uczelni ekonomicznej. Tak sformułowany cel będzie ilustrowany wynikami badań ilościowych zrealizowanych przez zespół pracowników Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie w składzie: S. Winch (kierownik zespołu), P. Bielecki, E. Moskalewicz-Ziółkowska, M. Łukasiewicz, M. Strojny, J. Tabor-Błażewicz.

Wprowadzenie

Od kilku dekad wielu badaczy podejmuje problematykę analizy systemów wartości młodych ludzi (Nowak, 1991; Domalewski, 2013; Ferreira, Kleinert, 2015). Główną przyczyną zainteresowania tym tematem jest potrzeba nie tylko diagnozy, ale i śledzenia kierunku zmian postaw przekładających się na kształt relacji społecznych. Dzięki przeprowadzonym badaniom łatwiej jest zaobserwować ewolucję preferencji życiowych, które warto uwzględnić w strategii działania wielu instytucji. Można również lepiej zrozumieć determinanty ludzkich zachowań oraz główne kryteria podejmowanych przez nich decyzji. Wydaje się, że tego typu naukowa refleksja jest szczególnie istotna dla uczelni wyższych, których głównym zadaniem jest przekazanie wiedzy oraz kształtowanie postaw młodych ludzi.

Warto zatem diagnozować systemy wartości osób ubiegających się o indeksy uczelni wyższych w celu dostosowania programów nauczania do oczekiwań młodzieży. Należy podkreślić, że nie chodzi tutaj o bezkrytyczne dostosowanie się do potrzeb przyszłych studentów. Uczelnia winna również je kreować, ale łatwiej podołać temu zadaniu, gdy dysponuje się wiedzą o wartościach bliskich kandydatom na studia. Rolą uczelni ekonomicznych, poza przekazaniem wiedzy teoretycznej, jest wyposażenie studentów w umiejętności niezbędne w życiu zawodowym. Warto wiedzieć, jakim celem takie kwalifikacje miałyby służyć na co dzień i jakie wartości młodzież chciałaby przez nie realizować.

Charakterystyka badań – problem badawczy

Badania, za pomocą ustrukturalizowanego kwestionariusza ankiety, zrealizowano w marcu oraz w czerwcu 2018 roku. Przedmiotem analizy są wypowiedzi 433 osób, w tym: 47% mężczyzn i 49% kobiet (4% respondentów nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie); 4% w wieku 20 lat, 47% – 19 lat, 18% – 18 lat i 13% – 17 lat (18% respondentów nie podało swojego wieku); 25% badanych uczęszczało do szkoły w miastach liczących powyżej 1 000 000 mieszkańców, 16% – w miastach od 500 000 do 1 000 000, 24% – od 100 000 do 500 000, 25% – od 100 000 do 10 000, 3% w miastach poniżej 10 000 mieszkańców a 3% badanych pochodzi ze wsi (4% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie). Ankiety przekazano: młodzieży odwiedzającej SGH w Warszawie w ramach dnia otwartego uczelni; uczniom trzech szkół średnich biorących udział w programie „Klasa akademicka SGH” oraz osobom biorącym udział w kursach przygotowawczych do egzaminów wstępnych na studia licencjackie. Ankiety przekazywał zainteresowanym przedstawiciel zespołu badawczego i były mu one – po wypełnieniu – zwracane. Udział w badaniu był anonimowy i dobrowolny.

Próba miała charakter celowy. Biorąc pod uwagę jej liczebność można założyć, że opisywane w niej tendencje – w przybliżonej skali – występują w całej populacji uczniów w przedziale wiekowym 17–20 lat, ubiegających się o indeks uczelni ekonomicznej.

Główny problem badawczy określono w formie pytania: „Jaki system wartości charakteryzuje uczniów ubiegających się o indeks uczelni ekonomicznej?”. Przyjęto hipotezę, że system ten nie będzie odbiegał od charakterystycznego dla innych rówieśników. Za Stanisławem Ossowskim (Ossowski, 1967) można wyróżnić wartości uznawane (wartości o charakterze obiektywnym – narzucane jednostce przez społeczeństwo) oraz odczuwane (są przedmiotem wrodzonych, osobistych skłonności powstałych na gruncie różnorodnych doświadczeń). Nie widać zatem powodu, by wybór uczelni wyższej – na poziomie wartości uznawanych

* Szkoła Główna Handlowa

– znacząco różnicował młodych ludzi. Kontrasty mogą kształtować zmienne społeczno-demograficzne, na przykład miejsce zamieszkania, dochody rodziców, płeć, które silniej wpływają na wartości odczuwane.

Nie wykluczono jednak hipotezy przeciwnej. Być może o indeks na uczelnie ekonomiczne ubiegają się osoby o odmiennych systemach wartości? W badanej próbie znalazło się 7% osób planujących studia na innych uczelniach oraz 23% osób jeszcze niezdecydowanych. Zawarte w metryczce zmienne: płeć, wiek, wielkość aglomeracji, w której badany uczęszczał do szkoły, pozwolą na zweryfikowanie prawdziwości sformułowanych hipotez.

Wybrane wyniki badań nad systemami wartości młodzieży

Przyjęto założenie, że u podłoża podejmowanych decyzji leżą normy i wartości. Te ostatnie stanowią dowolny przedmiot materialny lub idealny, w stosunku do którego jednostki lub zbiorowości przyjmują postawę szacunku, przypisując mu ważną rolę w swoim życiu i dążenie do jego osiągnięcia traktują jako przymus (Szczepański, 1979, s. 97). Prezentowane podejście obejmuje nieskończoną ilość wytworów ludzkiego działania, których stopień ważności może być różnie odczuwany przez poszczególne jednostki.

Przywołana wcześniej koncepcja S. Ossowskiego – w wymiarze wartości odczuwanych – kładzie nacisk na emocjonalny stosunek do otaczającej rzeczywistości. W myśl tego ujęcia wartości są dla ludzi czymś emocjonalnie ważnym, za co byliby nawet gotowi oddać życie. Tego typu wartości istnieje stosunkowo niewiele. W Polsce są to z reguły rodzina, przyjaźń, ojczyzna. Z wartości wypływają normy, to jest jakaś reguła, jakiś przepis, wedle których grupa żyje. Normy wyrastają z wartości. Wiążą się z poczuciem powinności, określają moralność, obyczaje, zwyczaje, są wyraźniej słownie artykułowane (Szacka, 2003, s. 81). Wielu badaczy przyjmuje, że źródłem wartości jest religia, która dla Émile Durkheima stanowi system powiązanych ze sobą wierzeń i praktyk łączących wszystkich wyznawców w jedną wspólnotę moralną zwaną kościołem (Durkheim, 2010, s. 39).

W kwestionariuszu pytano (w skali od 1 do 5) o ważność wyróżnionych wartości. Ich wyboru dokonano w oparciu o studia literatury przedmiotu związanej z poruszonymi w artykule zagadnieniami, po to, by można je było porównać z wynikami innych analiz. Przyjęto definicję wartości jako „czegoś” ważnego w życiu kandydatów na studia ekonomiczne.

Prekursorem badań nad systemem wartości studentów polskich był Stefan Nowak, który wspólnie z Anną Pawełczyńską oraz Zofią Józefowicz zrealizował pierwsze badania w roku akademickim 1957/58 (Nowak, 1991, s. 11). Było to jedno z pierwszych polskich przedsięwzięć naukowych, które na tak wielką skalę wykorzystywało metodę badań ilościowych. Zaproponowane w nich wskaźniki użyto w wielu innych analizach, a same badania powtórzono w 1961, 1978 oraz 1983 roku. Pytanie o wartości sformułowano w następujący sposób: *Czy uważasz, że należy narażać życie w obronie: prawdy, godności ludzkiej, rodziny, religii, ojczyzny, przyjaciół, idei społecznej, życia ludzkiego?* Rozkłady procentowe odpowiedzi ilustruje tabela 1.

Najmniej różnic procentowych na przestrzeni 25 lat występuje w przypadku trzech wartości: życia ludzkiego, rodziny i przyjaciół.

Podobne wyniki uzyskał w 1994 roku Janusz Mariński badając 1468 maturzystów. Najwięcej wskazań procentowych uzyskała kategoria rodziny, dalej pracy i posiadania przyjaciół. Nieco inaczej swoje preferencje określiła młodzież (w wieku 15–19 lat) w badaniach Mirosława J. Szymańskiego z 1998 roku. W tym czasie najwięcej wskazań procentowych odnosiło się do przyjaźni, dalej uplasowały się wartości prospołeczne oraz korzystanie z radości życia. Te ostatnie zostały wyekspozowane w badaniach Hanny Świdry (Świda 1996; Drzeżdżon, 2010, s. 103–109).

W swoich ogólnopolskich badaniach na reprezentatywnej próbie 1316 uczniów szkół ponadpodstawowych w 1998 roku CBOS wskazał, że na czele dążeń życiowych młodych Polaków znajduje się życie rodzinne oraz ciekawa praca (CBOS, 2016).

Z kolei w badaniach przeprowadzonych w 2007 roku na próbie 1516 studentów Poznania Tomasz Strózik wykazał, że bardzo ważną wartością studentów jest rodzina, na drugim miejscu są Bóg i Opatrzność oraz

Tabela 1. System wartości studentów Warszawy w badaniach S. Nowaka w latach 1958–1983

Wartości	Lata		
	1958	1978	1983
Prawda	64%	27%	35%
Godność ludzka	73%	48%	55%
Rodzina	83%	74%	79%
Religia	42%	23%	30%
Ojczyzna	82%	84%	72%
Przyjaciele	64%	47%	47%
Idea społeczna	32%	15%	17%
Życie ludzkie	94%	89%	87%

Źródło: S. Nowak, s. 521.

zdrowie. W raporcie na temat systemów wartości młodzieży gimnazjalnej z 2013 roku czytamy, że na pierwszym miejscu wskazano udane życie rodzinne, dalej przyjaźń i dobre wykształcenie (Strózik, 2014, s. 9).

Zaprezentowane wyniki badań wskazują, że na przestrzeni ostatnich sześciu dekad trwale miejsce w systemie wartości młodych ludzi (i jak wykazują analizy: także dorosłych Polaków) zajmują rodzina oraz przyjaźń (CBOS, 2013). W zależności od sytuacji społeczno-politycznej ważną rolę odgrywają patriotyzm oraz działanie na rzecz dobra społecznego. Stosunek do wiary, chociaż istotny, z każdą dekadą traci na wartości pośród dążeń życiowych młodych ludzi. Przywoływane wcześniej badania H. Świdły wskazują na kształtowanie się nowego pokolenia, które w literaturze przedmiotu określono mianem pokolenia X.

Termin pokolenie X po raz pierwszy pojawił się w literaturze przedmiotu w książce Charlesa Hambleta oraz Jane Deverson podejmujących problematykę zachowań młodych Brytyjczyków (Deverson, Hamblett, 1964; Coupland, 1991; Wrzesień, 2003). Do tego pokolenia zalicza się ludzi urodzonych w drugiej połowie XX wieku. W odniesieniu do Polski są to osoby urodzone w okresie od lat 60. do pierwszej połowy lat 80. Symbol „X” interpretowany jest w kategoriach niepewności sytuacji życiowej. W Polsce to czas przełomów politycznych, zakończonych wprowadzeniem stanu wojennego, który dla wielu oznaczał koniec marzeń o rozwoju. Z jednej strony pokolenie X podążało za modelem życia swoich rodziców (wartość rodziny, przyjaźni oraz stabilizacji), a z drugiej (według badań H. Świdły) – wzrastały tendencje egoistyczne i koncentracja na realizacji hedonistycznego modelu życia. Tym ostatnim sprzyjał czas kontrkultury, dzieci kwiatów, związany z rozluźnieniem norm moralnych (m.in. idea wolnej miłości).

Rozwój technologii doprowadził do powstania pokolenia Y, to znaczy ludzi urodzonych w ostatnich piętnastu latach XX wieku. Jest to czas rozwoju komputerów i innych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Niektórzy autorzy wywodzą „Y” od angielskiego słowa *why* (dlaczego) (McQueen, 2016). Pokolenie Y nie zna technicznych barier w komunikacji, codziennie dysponuje pełnym dostępem do informacji. Rodzice osób z pokolenia Y pragną zapewnić im dostatnie życie i twierdzą, że bezstresowy model wychowania gwarantuje rozwój nowoczesnej osobowości. Uważa się, że osoby z pokolenia Y mają wysokie mniemanie o swoich kompetencjach, roszczeniowe podejście do wielu instytucji, nieograniczone możliwości wyrażania swoich poglądów. Postawy egoistyczne i hedonistyczne, sygnalizowane w pokoleniu X, dla Y stają się normą.

Najmłodsze pokolenie będące przedmiotem zainteresowania w niniejszym artykule to ludzie urodzeni po 1995 roku. Bywa ono nazywane pokoleniem internetowym, post-millennialów lub generacją multitasking. Czasami mówi się o nich pokolenie C, od angielskiego słowa *connected* (podłączony do sieci). Znacznie częściej używany jest termin pokolenie Z (Dolot, 2018; Rogozińska-Pawełczyk, 2014). Twierdzi się, że generacja ta straciła dystans do wirtualnego świata, który stał się dla niej substytutem świata realnego. Emocje związane z bezpośrednimi relacjami zostały wplecione w świat internetu – fikcja zastąpiła rzeczywistość. Jedną z konsekwencji takiego stanu rzeczy jest brak umiejętności rozwiązywania problemów, mniejsza odporność na stres i niepowodzenia. Jest to pokolenie oceniane w kategoriach indywidualistów, egoistów, egocentryków. Uważa się także, że głównym dążeniem tej generacji jest samorozwój i niezależność.

Tabela 2. Najważniejsze cele życiowe młodzieży w badaniach CBOS

Cele życiowe	%	
	1994	2016
Miłość, przyjaźń	39	48
Udane życie rodzinne, dzieci	48	42
Ciekawa praca zgodna z twoimi zainteresowaniami	52	40
Osiągnięcie wysokiej pozycji zawodowej, zrobienie kariery	19	34
Zdobycie majątku, osiągnięcie wysokiej pozycji materialnej	25	28
Spokojne życie bez kłopotów, konfliktów	34	27
Życie barwne, pełne rozrywek, bogate życie towarzyskie	17	17
Bycie użytecznym dla innych, „życie dla innych”	15	12
Udane życie seksualne	9	11
Osiągnięcie sukcesu w dziedzinie nauki lub sztuki	7	9
Niezależność w pracy	10	7
Życie zgodne z zasadami religijnymi	10	6
Zdobycie władzy politycznej	2	2
Możliwość podejmowania ważnych decyzji gospodarczych	1	1

Źródło: CBOS. (2016), s. 54. Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wybrać trzy cele.

Nazwy X, Y, Z są nośne medialnie, ponieważ często w sposób stereotypowy, a w konsekwencji łatwy do zapamiętania, opisują rzeczywistość. Wydaje się jednak, że pokolenia są bardziej zróżnicowane, chociażby ze względu na cechy społeczno-demograficzne. Na pewno występują różnice, co jest pomiędzy kolejnymi generacjami naturalne. Niewykluczone jednak, że istnieje między nimi wiele elementów wspólnych. Potwierdzeniem tej tezy, w odniesieniu do Polski, są badania przeprowadzone przez CBOS oraz Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (CBOS, 2016). Badanie zrealizowano na reprezentatywnej próbie 1724 uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych. Warto dodać, że jest ono przeprowadzane od 1994 roku. Tabela 2 przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi na pytanie: *Które z celów są dla Ciebie najważniejsze?*

Jak można zauważyć, na przestrzeni dwunastu lat na znaczeniu straciła nieco kategoria udane życie rodzinne, a zwiększyła się rola miłości i przyjaźni oraz osiągnięcia wysokiej pozycji zawodowej, zrobienia kariery. Spadła również waga wartości życia zgodnego z zasadami religijnymi oraz pracy zgodnej z zainteresowaniami.

Dokonany przegląd wybranych badań pozwala stwierdzić, iż na przestrzeni ostatnich dekad na czele hierarchii wartości młodych Polaków znajdują się:

rodzina, przyjaźń oraz wykonywanie pracy zgodnej z zainteresowaniami. W rozmaitych badaniach wielkości wskazań procentowych kształtują się inaczej, ponieważ występują różnice w sformułowaniu oraz konstrukcji pytań (na przykład liczba kategorii do wyboru przez respondentów). Rzecz jednak nie leży w wielkościach liczbowych, ale w hierarchii wartości. Skład ich pierwszej trójki, to jest rodzina, przyjaźń, praca zgodna z zainteresowaniami, nie ulega zmianie.

Hierarchia wartości kandydatów na studia w SGH

Główny problem badawczy odnosił się do pytania o system wartości kandydatów na studia ekonomiczne. Jedno z pytań ankiety sformułowano w sposób następujący: *Jak ważne są dla Ciebie następujące wartości?* Respondenci dokonywali oceny w skali od 1 (bardzo małe) do 5 (bardzo duże znaczenie). W tabeli 3 pokazano rozkłady procentowe ocen mających duże oraz bardzo duże znaczenie dla respondentów. Ponadto dla każdej z kategorii przedstawiono wielkość średniej arytmetycznej i mediany.

Zarówno rozkład procentowy odpowiedzi, jak i wartość średniej arytmetycznej wskazuje na pięć kluczowych wartości kandydatów na studia ekono-

Tabela 3. Wartości kandydatów na studia w SGH

Wartość	Duże i bardzo duże znaczenie	Średnia arytmetyczna	Modalna	Mediana
Praca zgodna z zainteresowaniami	92%	4,41	5,0	5,0
Dobre wynagrodzenie za pracę	93%	4,40	5,0	5,0
Udane życie rodzinne	86%	4,29	5,0	5,0
Przyjaźń innych osób	83%	4,12	5,0	4,0
Spokojne i stabilne życie	76%	4,02	5,0	4,0
Życie pełne rozrywek	56%	3,52	4,0	4,0
Zdobycie wysokiej pozycji w społeczeństwie	49%	3,44	3,0	4,0
Życie zgodne z zasadami wiary	37%	2,82	3,0	3,0
Aktywna działalność społeczno-polityczna	29%	2,76	3,0	3,0

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4. Hierarchia wartości kandydatów na studia w SGH

Wartość	%
Udane życie rodzinne	27
Praca zgodna z zainteresowaniami	21
Spokojne i stabilne życie	11
Dobre wynagrodzenie za pracę	10
Przyjaźń innych osób	4
Życie zgodne z zasadami wiary	4
Zdobycie wysokiej pozycji w społeczeństwie	4
Życie pełne rozrywek	2
Aktywna działalność społeczno-polityczna	2

Źródło: opracowanie własne.

miczne: pracę zgodną z zainteresowaniami, dobre wynagrodzenie za pracę, udane życie rodzinne, przyjaźń innych osób oraz spokojne i stabilne życie.

W kolejnym pytaniu respondentów poproszono o wskazanie jednej, najważniejszej dla nich kategorii. Rozkład procentowy przedstawiono w tabeli 4.

W tym przypadku skład pierwszej piątki został rozszerzony o dalsze kategorie, które uzyskały identyczne wskazania procentowe, to jest życie zgodne z zasadami wiary oraz zdobycie wysokiej pozycji w społeczeństwie.

Sformułowano dwie przeciwstawne hipotezy. Pierwsza stwierdzała, że system wartości kandydatów na studia ekonomiczne w żaden sposób nie odróżnia ich od rówieśników. Punktem odniesienia dla jej weryfikacji były wyniki innych badań opisywanych

w niniejszym artykule. Druga hipoteza konstatowała, że istnieją różnice w systemach wartości wynikające ze specyfiki zdobywanej wiedzy i umiejętności. Porównano rozkłady procentowe osób, które zadeklarowały chęć podjęcia studiów na SGH (70% badanej populacji) z pozostałymi uczniami (30%). Rozkłady procentowe zaprezentowano w tabeli 5.

W przypadku kilku wartości: praca zgodna z zainteresowaniami, życie zgodne z zasadami wiary, zdobycie wysokiej pozycji w społeczeństwie – występują około 10-procentowe różnice pomiędzy obiema grupami. Nie są one jednak istotne statystycznie, a statystyczną siłę związku można ocenić jako bardzo małą (przy poziomie istotności $>0,05$) (Marcinkowska, Mider, 2013).

Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki zrealizowanych badań potwierdzają pierwszą ze sformułowanych hipotez. Niewykluczone, że płeć jest zmienną różnicującą hierarchię wartości. Zależność wartości od płci ilustruje tabela 6.

We wszystkich przypadkach zależności są istotne statystycznie ($p < 0,001$). Przyjęto założenie, że przy wielkości współczynnika eta większej od 0,250 siłę związku pomiędzy zmiennymi można określić mianem

średniej. Wielkość ta odnosi się do takich wartości, jak: udane życie rodzinne, praca zgodna z zainteresowaniami, spokojne i stabilne życie.

W przypadku kolejnych zmiennych niezależnych, to jest roku urodzenia oraz wielkości aglomeracji, w której kandydaci na studia uczęszczali do szkoły, nie zaobserwowano żadnych zależności istotnych statystycznie. Jedyny wyjątek stanowi wartość życie zgodne z zasadami wiary. Zarysowała się tendencja rozkładów procentowych – im mniejsza aglomeracja, tym większe znaczenie wiary w życiu młodych ludzi.

Na podstawie samych wartości trudno jest precyzyjnie określić wynikające z nich normy. Można o nich wnioskować, łącząc je z motywami podjęcia studiów na uczelni ekonomicznej. Jedno z pytań ankietowych sformułowano w następujący sposób: *Wiele osób pragnie studiować na SGH. Jak sądzisz, jaki wpływ na ich decyzję mają następujące czynniki: wysokie zarobki po studiach, łatwość znalezienia pracy, wysoki prestiż SGH, łatwość wyjazdu na stypendia zagraniczne, kariera w administracji państwowej, chęć założenia własnej firmy, kontynuacja pracy w firmie rodzinnej, zmiana miejsca zamieszkania, pozycja uczelni w rankingach?* Respondenci dokonywali

Tabela 5. Wartości o dużym i bardzo dużym znaczeniu a stopień zdecydowania kandydatów na studia

Bardzo duże znaczenie wartości	Studia na SGH	
	Zdecydowani	Niezdecydowani
Udane życie rodzinne	60%	56%
Praca zgodna z zainteresowaniami	55%	64%
Spokojne i stabilne życie	44%	41%
Dobre wynagrodzenie za pracę	53%	50%
Przyjaźń innych osób	41%	44%
Życie zgodne z zasadami wiary	14%	22%
Zdobycie wysokiej pozycji w społeczeństwie	25%	16%
Życie pełne rozrywek	21%	22%
Aktywna działalność społeczno-polityczna	10%	10%

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 6. Wartości o dużym i bardzo dużym znaczeniu w zależności od płci

Bardzo duże znaczenie wartości	Płeć	
	Mężczyźni	Kobiety
Udane życie rodzinne	51%	66%
Praca zgodna z zainteresowaniami	53%	62%
Spokojne i stabilne życie	40%	48%
Dobre wynagrodzenie za pracę	58%	49%
Przyjaźń innych osób	40%	45%
Życie zgodne z zasadami wiary	15%	17%
Zdobycie wysokiej pozycji w społeczeństwie	25%	19%
Życie pełne rozrywek	24%	18%
Aktywna działalność społeczno-polityczna	6%	3%

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Wartości a powody podjęcia studiów na SGH

Wartości	Powody podjęcia studiów na SGH	Współczynnik korelacji Pearsona
Udane życie rodzinne	Łatwość znalezienia pracy	0,334
Praca zgodna z zainteresowaniami	Wyjazdy na stypendia zagraniczne	0,421
Spokojne i stabilne życie	Łatwość znalezienia pracy	0,356
Dobre wynagrodzenie za pracę	Prestiż SGH	0,193
Przyjaźń innych osób	Chęć założenia własnej firmy	0,352
Życie zgodne z zasadami wiary	Kariera w administracji państwowej	0,289
Zdobycie wysokiej pozycji w społeczeństwie	Wysokie zarobki po studiach	0,342
Życie pełne rozrywek	Prestiż SGH	0,280
Aktywna działalność społeczno-polityczna	Prestiż SGH	0,246

Źródło: opracowanie własne.

oceny w skali od 1 (bardzo mały) do 5 (bardzo duży). Pomiaru statystycznej siły związku dokonano za pomocą współczynnika korelacji Pearsona (tabela 7). Dla przejrzystości prezentacji wyników wzięto pod uwagę związki zmiennych o największych wartościach współczynnika.

W ankiecie zawarto 15 kategorii, a w przypadku czterech z nich (łatwość znalezienia pracy, wyjazdy na stypendia zagraniczne, chęć założenia własnej firmy, wysokie zarobki po studiach) wielkość współczynnika korelacji Pearsona można oceniać w kategoriach średniej. Uczelnia ma ograniczony wpływ na rynek pracy oraz kształtowanie wynagrodzeń absolwentów. To, co zależy od uczelni, to nawiązywanie kontaktów międzynarodowych, sprzyjających uzyskaniu stypendiów oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych studentów.

Podsumowanie

Z reguły dla każdej generacji ostatnich kilku dekad poszukuje się nazwy charakteryzującej jej wartości i normy. Na przestrzeni lat omawiane były takie pokolenia, jak Baby boomers, X, Y, Z. Zapewne kolejne formacje również otrzymają swoje etykiety (jak na przykład JP2), przybierające formy stereotypów upraszczających rzeczywistość. Badania wykazały, że hierarchia wartości Polaków od wielu pokoleń (w tym także i młodzieży) nie ulega zmianom. Na jej czele znajduje się rodzina, praca zgodna z zainteresowaniami, przyjaźń, spokojne i stabilne życie oraz dobre wynagrodzenie za pracę. Jest to typ postawy pragmatyczno-afiliacyjnej. Z jednej strony sygnalizowana jest potrzeba bezpieczeństwa społecznego (przyjaciele, rodzina), a z drugiej – potrzeba posiadania środków finansowych zapewniających byt.

Na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci można zauważyć wzrost natężenia postaw hedonistycznych (życie pełne rozrywek), które wiąże się z coraz mniejszym natężeniem potrzeby życia zgodnej z zasadami wiary. Podstawową funkcją religii jest utrzymanie więzi oraz tożsamości grupowej. Czy odchodzenie, w życiu codziennym, od zasad wiary jest tożsame z ich

negacją? Można domniemywać, że nawet dla ludzi niewierzących wartości zawarte w Dekalogu nadal są obowiązujące. Nie zmieniają się wartości, tylko normy – sposoby osiągania tych wartości. Niezmienną wartością jest rodzina, ale nie wiemy, w sensie statystycznym, jak jest ona definiowana. Brakuje także wiedzy na temat sposobu realizacji życia pełnego rozrywek. Wydaje się, że kolejne badania winny skoncentrować się na problematyce identyfikacji norm.

Kandydaci na studia ekonomiczne, w świetle przeprowadzonych badań, nie różnią się – jeśli chodzi o system wartości – od rówieśników jeszcze niezdecydowanych. W zrealizowanych badaniach zaobserwowano, że zmienną różnicującą pokolenie jest płeć. Kobiety, w porównaniu z mężczyznami, silniej akcentują takie wartości, jak: udane życie rodzinne, pracę zgodną z zainteresowaniami, spokojne i stabilne życie. Rysuje się obraz kandydatów, których postawę wobec życia można określić mianem pragmatycznej. Po ukończeniu studiów najważniejsze jest dla nich znalezienie dobrze płatnej pracy.

Wpływ uczelni na koniunkturę rynkową jest ograniczony. Uczelnia może kreować pewne zawody, ale też winna dokładnie obserwować trendy rynkowe, by móc realizować pragmatyczne oczekiwania swoich studentów. Trwałymi elementami w strategii uczelni winien być rozwój kontaktów międzynarodowych poparty ofertą stypendiów zagranicznych. Uczelnie ekonomiczne realizujące tę potrzebę mogą liczyć na zainteresowanie swoją ofertą ze strony najlepszych absolwentów szkół średnich.

Bibliografia

- CBOS. (2013). *Wartości i normy*. Pobrane z: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_111_13.PDF
- CBOS. (2016). *Młodzież 2016*. Pobrane z: <http://www.cinn.gov.pl/porta1?id=166545>
- Coupland, D. (1991). *Generation X*. New York: St. Martin Press.
- Deverson, J., Hamblett, Ch. (1964). *Generation X*. New York: Fawcett World Library.
- Dolot, A. (2018). The characteristic of generation Z. *e-mentor*, 2, 44–50. DOI: 10.15219/em74.1351

Domalewski, J. (2013). *System wartości młodzieży gimnazjalnej*. Bydgoszcz-Toruń: Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Fundacja ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom.

Drzeżdżon, W. (2010). Badania nad wartościami młodzieży w dobie dokonujących się przemian. Konstatacje pedagogiczne. *Studia Gdańskie*, 7, 101–112.

Durkheim, E. (2010). *Elementarne formy życia religijnego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Ferreira, S., Kleinert, J. (red.). (2015). *2 Billion under 20: how millennials are breaking down age barriers and changing the world*. New York: St. Martin Press.

Jacobs, M., Turk, B. (1995). *Moving Out into the World: Student Values, Choices, and Relationship*. New York: Corwin Press.

Marcinkowska, A., Mider, D. (2013). *Analiza danych ilościowych dla politologów*. Warszawa: Instytut Nauk Politycznych.

McQueen, M. (2016). *Pokolenie Y. Współistnienie czy współdziałanie. Nowe zasady komunikacji międzypokoleniowej*. Warszawa: Studio Emka.

Nowak, S. (red.). (1991), *Studenci Warszawy. Studium długofalowych przemian postaw i wartości*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Ossowski, S. (1967). *Z zagadnień psychologii społecznej*, T. 3. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Rogozińska-Pawelczyk, A. (red.). (2014). *Pokolenia na rynku pracy*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Strózik, T. (2014). System wartości a ocena jakości życia młodzieży akademickiej w świetle badań ankietowych studentów Poznania. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 2, 5–22.

Szacka, B. (2003). *Wprowadzenie do socjologii*. Warszawa: Oficyna Naukowa.

Szczepański, J. (1979). *Elementarne pojęcia socjologii*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Świda, H. (1996). Postawy wartościujące pokolenia X. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 2, 3–7.

Wrzesień, W. (2003). *Jednostka – rodzina – pokolenie: studium relacji międzypokoleniowych w rodzinie*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.

Title: The values system of the candidates for studies at an economic university – on the example of SGH Warsaw School of Economics

One of the tasks of universities is to shape students' attitudes. Fulfilling this role is conducive to diagnosing the value system of people applying for their index. The article aims to present the system of values and criteria for making decisions of the candidates for studies at an economic university. The results of quantitative research carried out by a team of SGH Warsaw School of Economics employees illustrate the goal formulated in this way. Candidates for economic studies do not differ in terms of the value system, from their peers who apply for the indexes of other universities. Their principal values include family, work in line with interests, friendship, peaceful and stable life and proper remuneration for work. In the conducted studies, gender appeared to be differentiating variable. Women, in comparison with men, more emphasize such values as successful family life, work in line with interests, peaceful and stable life. An image of the candidates the appeared in the research can be described as pragmatic. The most important for them, after graduation, is to find a well-paid job easily. Concerning the university, this pragmatism is manifested, among other things, in the expectation of international contacts and the offer of external scholarships. The identified values not only can create the image of the university but also determine its competitive advantage on the educational market.

Keywords: value system of candidates for studies, image of an economic university, pragmatic attitude of young people, factors of competitive advantage

Sławomir Winch jest profesorem nadzwyczajnym w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na zachowaniach organizacyjnych, przywództwie, strategiach personalnych firm oraz ich relacjach z otoczeniem.

POLECAMY

XIX Konferencja Uniwersytet Wirtualny 2019, 11–12.06.2019, Warszawa

Centrum Kompetencji Cyfrowych Uniwersytetu Warszawskiego zaprasza na konferencję „Uniwersytet Wirtualny: model, narzędzia, praktyka”. Jest ona adresowana do wykładowców, nauczycieli i edukatorów, którzy interesują się edukacją w dobie internetu oraz kształceniem z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych. Organizatorzy zapraszają także tych, którzy dopiero zamierzają rozpocząć swoją przygodę z e-learningiem.

Temat przewodni konferencji VU'19: Labirynty cyfrowości

Więcej informacji na temat konferencji na stronie: <https://vu2019.ckc.uw.edu.pl>